SUOMEN KUSTANNUSYHDISTYS
FINLANDS FÖRLAGSFÖRENING

10.3.2021

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Asia: HE 250/2020 vp, kuuleminen 12.3.2021

Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttaminen

Suomen Kustannusyhdistys (SKY) kiittää tilaisuudesta tulla kuulluksi asiassa. SKY edustaa suomalaisia kirja- ja oppimateriaalikustantajia.

Oppimissisältöjä koskeva poikkeus

Tässä lausunnossa keskitytään Yleisradio Oy:stä annetun lain (Yle-laki) 7 § 3 momentin kohtaan 6 ehdotetun poikkeuksen käsittelyyn. Tämän poikkeuksen mukaan Yleisradiolla (Yle) on oikeus Yle-lain 7 §:ään ehdotetun pääsäännön estämättä julkaista oppimiseen liittyvää tekstimuotoista verkkosisältöä.

Muilta osin viittaamme Medialiiton lausuntoon ja kannattamme siinä esitettyä.

Parhaana vaihtoehtoehtona näkisimme, että koko mainittu poikkeus poistettaisiin. Kiitämme kuitenkin sitä, että hallituksen esitysluonnoksen kirjallisen lausuntokierroksen perusteella Yle-lain perusteluihin oli mainittuun oppimista koskevaan poikkeukseen tehty lisäys, jonka mukaan: ”Tarkoituksena on, että Yleisradio voisi jatkossakin julkaista sellaista oppimateriaalia verkossa, joka ei vaikuta kaupallisten oppimateriaalien markkinoihin.”

Laki selkeämmäksi

Tähän lainsäädäntöhankkeeseen on jouduttu siksi, että Yle tulkitsee EU:n valtiontukisääntelyä virheellisellä tavalla. Tästä syystä olisi hyvä, että eduskunnan tahto asiassa tehtäisiin liikenne- ja viestintävaliokunnassa niin selkeäksi kuin mahdollista.

Yle-lain selkeyttämiseksi ja lain tulkinnan helpottamiseksi sekä lain kiertämisen ehkäisemiseksi ja Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonnan tueksi ehdotamme, että valiokunnan mietintöön kirjataan seuraavasti lisämääreitä siitä, milloin kiellettyä markkinoiden häirintää tapahtuu:

- *”Yleisradio ei voi julkaista jatkossa sellaista oppimateriaalia verkossa, joka vaikuttaa kaupallisten oppimateriaalien markkinoihin. Siten Yleisradio ei voisi julkaista esimerkiksi Opetushallituksen vahvistamaa opintosuunnitelmaa seurailevaa oppimateriaalia tekstimuotoisena.”*

Toimivat oppimateriaalimarkkinat

Suomessa pienellä kielialueella oppimisen sisältömarkkinat ovat hyvin haavoittuvat. Mikäli verovaroin ryhdytään tuottamaan Ylen kaltaisilla resursseilla oppimateriaalia, on selvää, että Ylen tuottamien materiaalien kattamalle alueelle ei kaupallisen toimijan kannata yrittää. Opettajille ja oppilaille jää

valittavaksi vain yksi vaihtoehto. Laadullinen kilpailu katoaa, ja samalla katoaa myös jatkuva tuotekehitys yhä parempien oppimisvälineiden ja oppimistuloksien saavuttamiseksi. SKY:n näkemyksen mukaan se tulee vaikuttamaan suomalaisten oppilaiden oppimistuloksiin ja maamme menestykseen.

Markkinoilla keskenään kilpailevat kustannusyhtiöt täyttävät hyvin suomenkielisen ja ruotsinkielisen oppimateriaalin tarpeen. Sitä täydentävät opettajien itse tuottamat lisämateriaalit ja Opetushallituksen saamenkieliset oppimateriaalit. Siten ei ole osoitettavissa yhteiskunnallisia perusteita tai muuta tarvetta sille, että Yle ryhtyisi tuottamaan tekstimuotoisia oppimateriaaleja. Tämä ei ole kuitenkaan esteenä Ylen ns. elämän mittaisen oppimisen strategian mukaisen kansansivistävän aineiston tuottamiselle verkkoon, jos se on radio- ja tv-ohjelmiston ohjelmasisältöä tai liittyy ohjelmiin Medialiiton lausunnossa tarkennetulla tavalla.

SKY tuo esille erityisenä ja hämmentävänä yksityiskohtana, että hallituksen esityksessä pyritään lain tasolla sallimaan sisältömarkkinoita häiritsevän oppimissisällön tuottaminen. Ylen abitreenit kilpailevat suoraan Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tuottaman Äly-palvelun (https://aly.finlit.fi/) suomen kielen ja kirjallisuuden sisältöjen kanssa (vastaavaa aineistoa SKS on julkaissut vuodesta 1948). Esitämme, että valiokunta ottaa mietinnössä asiaan kantaa ja poistaa kaikki maininnat Ylen yksittäisiin palveluihin. SKY korostaa, että Yleisradion yleisradiotoimintaan liittymättömien palveluiden tarkastelussa tulisi olla lähtökohtana EU:n valtiontukisääntelyn vaatimukset.

Kestävän uudistuksen tekeminen tärkeää

SKY pitää valitettavana, jos nyt toteutettavalla Yle-lain muutoksella ei saada oikeustilaa selväksi. Yle-laki kannattaisikin säätää nyt kerralla EU-sääntelyn vaatimusten mukaiseksi, jotta riski valtiontukikanteluiden jatkumisesta poistuisi, eikä Suomen valtioon kohdistuisi mahdollista velvoitetta valtiontuen takaisinperintään. Silloin myös Medialiiton valtiontukikantelun jatkaminen komissiossa tulisi tarpeettomaksi.

SKY pyytää lopuksi, että valiokunta kiinnittäisi huomiota seuraaviin seikkoihin, jotka selkeyttävät Yle-lain tulkintaa, ehkäisevät Yle-lain kiertämistä sekä tukevat Yleisradion valvontaa, ja tekisi myös vähintään vastaavat kirjaukset Yle-lakiin tai valiokunnan mietintöön:

- *Yle-lain rajoituksen noudattamista tulee arvioida kalenterivuosittain;*
- *Yle-lain rajoitusta, joka edellyttää Yleisradion julkaisutoiminnan pääpainon olevan liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa, tulee tarkentaa vaatimuksella, että Yleisradion tekstimuotoisen sisällön julkaisutoiminta on pienimuotoista;*
- *Yleisradion hallintoneuvoston tulee pyytää Kilpailu- ja kuluttajavirastoa arvioimaan Yleisradion yleisradiotoimintaan liittymättömien tekstimuotoisten sisältöjen julkaisutoiminnan vaikutuksia kilpailuun ja markkinoiden toimintaan. Kunkin Yle-lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetun tekstimuotoisen sisällön tarjoaminen olisi Yleisradiolle sallittua ainoastaan, mikäli virasto katsoo hallintoneuvostolle antamassaan arviossa, ettei kyseisen tekstimuotoisen sisällön tarjoaminen Yleisradion toimesta vääristä tai ole omiaan vääristämään terveen ja toimivan kilpailun edellytyksiä markkinoilla tai estä tai ole omiaan estämään terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun syntymistä tai kehittymistä kilpailulain 30 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.*

Kunnioittavasti,

Sakari Laiho
johtaja
Suomen Kustannusyhdistys